

Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi

Sami ERCAN

JMO Yönetim Kurulu Yazman Üyesi

Afet riskleri açısından hassas bir coğrafyada bulunan ülkemizin, başta 3194 sayılı İmar Kanunu olmak üzere, yürürlükteki mevzuatın öngördüğü planlama anlayışı, kurumsal yapılanma, uygulama araçları ve denetim mekanizmaları ile afetlere karşı dayanıklı yerleşim çevreleri yaratmak konusunda yetersiz kaldığı, 1999 Marmara Depremleri'yle bir kez daha ortaya çıkmıştır.

1999 Marmara depremleri sonrasında; uygulayıcı kamu kuruluşları, meslek odaları ve akademik çevrelerde yapılan çalışmalar ve tartışmalarda, **afete duyarlı planlama** yaklaşımı çerçevesinde, mevzuat ve kurumsal eksikliklerin giderilmesinin ivedilikle çözümlenmesi gereken bir konu olarak kabul edilmiştir. Afet tehlikesi ve tehlike risklerini dikkate alan afete duyarlı planlama **sisteminin geliştirilmesi için yerbilimsel verilerin kullanımı ve planlamaya entegrasyonuna ilişkin mevzuatın oluşturulması konusunda** önemli ölçüde görüş birliği oluşmuştur.

Örneğin, "Deprem Şurası" sonuç bildirgesinde; "İmar Kanunu'nda mikrobölgeleme, kentsel risk sektörleri, sakinim planı ve yeni imar araçlarının yer almasının sağlanması, imar planlarına esas olmak üzere hazırlanan yerbilimi raporları ve ayrıca temel zemin etütleri için yeni bir rapor formatının oluşturulması, mikrobölgelemenin standartlarının oluşturulması" kararlaştırılmıştır.

Bu kapsamda; Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca 06.10.2008 kabul tarihli 2008/5 nolu "**Plana Esas Jeolojik, Jeolojik- Jeoteknik ve Mikrobölgeleme Etüt Genelgesi**" yürürlüğe

konmuştur. Ancak, Genelge'nin yürürlüğe girdiği tarihte onay işlemleri tamamlanmamış raporlar ile ihaleleri ve sözleşmeleri önceki Genelgeler esas alınarak yapılmış çalışmalarda yaşanan sorunlar nedeniyle, serbest mühendislik hizmeti veren üyelerimizin kademeli bir geçiş sağlanması amacıyla Genelgenin Yürürlük tarihinin ötelenmesi talepleri Odamız tarafından Bakanlığın ilgili birimlerine iletilmiştir. Bu çerçevede, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca **Genelgenin yürürlüğe giriş tarihini 01.03.2009** olarak değiştiren ve Genelgenin içeriğinde önemli değişiklikler yapan **11.11.2008 gün ve 13171 sayılı Bakanlık Olur'u** alınmıştır.

Söz konusu Genelge ve Bakanlık Olur'u web sitemizin Mesleki Mevzuat bölümünde tüm üyelerimize ve e-posta yoluyla ilgili büro/şirketlere duyurulmuştur.

En yaygın mesleki ürünlerimizden bir olan imar planlarına esas jeolojik-jeoteknik etüt raporlarının, format ve standartlarını ülkemizin afet gerçekliğine uygun olarak yeniden belirleyen bu düzenlemelerin Bakanlıkça hazırlanması olumlu bir gelişmedir. Bu Genelge ile her tür ve ölçekteki planlamaya (Bölge, Çevre Düzeni, Nazım, Uygulama İmar Planı ve Köy Yerleşme Planı) altlık oluşturacak jeolojik, jeolojik-jeoteknik, mikrobölgeleme etüt çalışmaları yapılması zorunlu hale getirilmiştir.

Yasa ve Yönetmelik düzeyinde yapılması gereken bu mevzuat çalışmalarının Genelge düzeyinde bir düzenlemeyle çıkartılmış olması eleştirilecek bir yaklaşım olarak değerlendirilmekle birlikte, meslek alanlarımıza ilişkin ulusal mevzuatın

oluşturulması açısından önemli bir gelişmedir.

İçeriğinde bazı önemli eksiklikler olmasına karşın mesleki açıdan Genelgeyi değerlendirdiğimizde:

-Kentsel ve kırsal yerleşim alanlarında her tür ölçek ve kapsamda planlamaya veri oluşturacak nitelikte Jeolojik-jeoteknik verileri tanımlanması ve planlama çalışmalarına entegrasyonuna ilişkin esasları belirlemesi,

-Yerbilimsel çalışmaların (rapor ve haritaların), planlama ölçeğinin ve kapsamının gereklerine uygun olarak içerik, norm ve standart ve formatlarının belirlenmesi,

-Planlama çalışmalarında halen esas alınan yerleşim amaçlı jeolojik ve jeoteknik etütlerin yanı sıra mikrobölgeleme gibi yeni bir yöntemin de yer alması

-Tıbbi jeoloji, paleosismoloji ve karstlaşma ile tsunami etütleri gibi özel çalışmaların yer alması, gibi yenilikler içermesi nedeniyle, halen yürürlükte olan 31.05.1989 tarih ve 4343 sayılı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Genelgesi'ne göre oldukça ileri bir düzenleme olduğu söylenebilir.

Ülkemizin ekonomik koşulları dikkate alındığında, ekonomik maliyeti yüksek olan mikrobölgeleme çalışmalarının, genelgede belirlendiği gibi 1 inci, 2 inci ve 3 üncü derece deprem bölgelerinde ve nüfusu 30.000'in üzerinde olan yerleşim yerlerinde uygulanmasının gerçekçi olmadığı açıktır. Ancak, Bakanlık Olur'unda, mikrobölgeleme çalışmalarının bir ilin, ilçenin veya beldenin tamamını kapsayan revize imar planlarına altlık oluşturacak şekilde sınırlandırılması daha gerçekçi bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir.

01.03.2009 tarihinde yürürlüğe girecek genelgeyi, serbest mühendislik hizmeti veren ve genelgede tanımlanan işleri yapan meslektaşlarımız açısından irdelediğimizde de önemli gelişmelerin olduğu görülmektedir.

Ülkemizdeki belediyelerin imar planlarına esas raporlarının çoğunlukla gözlemsel verilere dayanması ya da raporlarının olmamasından dolayı genelgede;

- Bakanlığın 15 Ekim 1999 tarih ve 12297 sayılı (10 No'lu) Genelgesi gereği imar planına esas jeolojik etüt raporlarını revize eden İdareler dışında kalan tüm İdarelerin; yeni genelge eki format, içerik ve açıklamalara uygun olarak, imar planına altlık oluşturacak yeni etüt raporlarını hazırlatması zorunlu hale getirilmiştir.

- Bakanlığın 15 Ekim 1999 tarih ve 12297 sayılı (10 No'lu) Genelgesi gereği imar planına esas

jeolojik etüt raporlarını revize eden idarelerin ise, gerek duymaları halinde yeni genelge eki format, içerik ve açıklamalara uygun olarak yenilemesi isteğe bırakılmıştır.

1999 depremlerinden sonra deprem bölgesindeki belediyelerde başarılı sonuçlar elde edilen ve meslektaşlarımıza geniş bir iş olanağı sağlayan bu uygulamanın ülke geneline yaygınlaştırılması mesleğimiz ve meslektaşlarımız açısından önemli bir gelişmedir. Ayrıca, bu genelge kapsamında hazırlanacak binlerce raporların denetim sürecinde, başta Bakanlık ve Valilikler olmak üzere belediyelerde çok sayıda Jeoloji Mühendisi'nin istihdamı da gündeme gelecektir.

Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca hazırlanan ve 01.03.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek bu düzenlemenin yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi konusunda ciddi tereddütler yaşanmaktadır. Böyle bir olumsuzluğun önüne geçmek için Şube ve Temsilciliklerimiz ile serbest çalışan meslektaşlarımıza önemli görevler düşmektedir. Tüm Şube ve Temsilcilerimizin, sorumluluk alanlarındaki belediyeleri, genelgenin gereğini yerine getirmeleri hususunda yazılı/sözlü veya yerinde ziyaretlerle uyarmaları ve genelgenin hayata geçmesi için üstün bir çaba sarf etmeleri gerekmektedir. Benzer bir çalışmayı da serbest mühendislik hizmeti veren meslektaşlarımızın yapması gerekmektedir.

Kamu yararı açısından değerlendirdiğimizde; jeolojik, morfolojik ve meteorolojik koşulları nedeniyle büyük yıkımlara yol açan afet olayları ile sıkça karşılaşan ülkemizde, yerel yönetimlerin jeolojik ve jeoteknik verilere dayalı arazi kullanım haritalarının hazırlanmasının ve imar planlarının revize edilmesi, afet zararlarının azaltılması açısından hayati bir işleve sahiptir.

Sonuç olarak; afetlerin önlenmesi ve/veya zararlarının azaltılması için, her tür ve ölçekteki planlama faaliyetlerine girdi oluşturacak jeolojik ve jeoteknik etütlere ilişkin olarak Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nca hazırlanan ve 01.03.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek bu düzenleme, mesleğimiz, meslektaşlarımız ve kamu yararı açısından önemli ve olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Genelgenin, yerel yönetimlerde hayata geçmesi için başta Şube ve Temsilciliklerimiz olmak üzere tüm meslektaşlarımıza önemli görevler düşmektedir.